

Mae'n gallu bod yn anodd gwybod sut mae cael yr wybodaeth gywir am beth sy'n digwydd yn y byd. Mae gwahanol safbwyntiau, penawdau camarweiniol a storïau newyddion ffug, yn ogystal â chyfrifon sydd dan reolaeth troliau a botiau.

Dyma rai **awgrymiadau gwyh** ar gyfer cael hyd i ffordd trwy'r holl wybodaeth yma, fel eich bod chi'n gallu cyrraedd y ffeithiau!

1. Meddylwch am y ffynhonnell

- Os yw'n gyfrif ar y cyfryngau cymdeithasol, edrychwch ar y ffynhonnell. Beth mae'r person neu'r cwmni tu ôl i'r cyfrif yn ei wneud neu'n sefyll drosto? Pam maen nhw am rannu eu barn ar hyn?
- Os yw'n erthygl mewn papur newydd/ar-lein, ymchwiliwch i'r awdur a'r wefan: ydyn nhw'n cynrychioli safbwynt gwleidyddol? Ydyn nhw'n ceisio gwerthu cynnyrch? Sut gallen nhw fod ar eu hennill os bydd eraill yn cytuno â nhw?

2. Darllenwch yn ofalus

- Cofiwch mai bwriad penawdau yw tynnu sylw a chael pobl i glicio arnyn nhw. Bydd angen i chi ddarllen yr erthygl gyfan i wybod beth sy'n cael ei ddweud mewn gwirionedd.
- Darllenwch y 'ffynonellau cefnogi' sy'n rhan o'r erthygl, e.e. dolenni i astudiaethau. Ydyn nhw'n wir yn cefnogi honiadau'r erthygl?

3. Gwiriwch y ffeithiau

- Gallwch chi ddefnyddio safleoedd i wirio'r ffeithiau rydych chi'n eu darllen. Dyma rai enghreifftiau o safleoedd gwirio ffeithiau:
  - Gwirio ffeithiau yn y Deyrnas Unedig: <https://fullfact.org/>
  - Gwirio ffeithiau a thueddiadau yn y Cyfryngau: <https://mediabiasfactcheck.com/>
  - Gwirio ffeithiau yn yr Unol Daleithiau: <https://www.factcheck.org/>

4. Peidiwch â chael eich dal

- Gwiriwch ddyddiad cyhoeddi'r erthygl. Weithiau bydd hen storïau yn cael eu postio eto os byddan nhw'n ymddangos yn berthnasol, ond dyw hynny ddim bob amser yn golygu eu bod yn berthnasol i fater cyfredol.
- Gwiriwch eich barn eich hun — allai eich cred a'ch barn wleidyddol bersonol fod yn effeithio ar eich gallu i farnu?

**Comisiynydd
Plant Cymru**
Children's
Commissioner
for Wales

- c. Gwiriwch nad jôc sydd yma! Os yw'n ymddangos dros ben llestri, falle mai dychan sydd yma. Byddwch yn arbennig o wyliadwrus ar Ddydd Ffŵl Ebrill!

5. Cadwch lygad ar y newyddion!

- a. Cadwch lygad ar y newyddion i wybod am faterion sy'n dod i'r amlwg neu'n cael eu datgelu, a beth sy'n digwydd yn y byd.

Gweithgaredd rhagflas yw hwn i chi gael profi sut mae canfod ffynhonnell sydd ddim yn ddibynadwy.

Nid postiodau go iawn yw'r enghreifftiau, ond rhai sydd wedi'u seilio ar gynnwys ar-lein.

Gwnewch y gweithgaredd mewn parau neu grwpiau bach.

Sylwi ar y Gwahaniaeth

1. Isod mae pâr o bostiadau ar y cyfryngau cymdeithasol sy'n trafod y streiciau ysgol oherwydd yr hinsawdd. Marciwch â chylch y gwahaniaethau rhwng y ddau bostiad am y streiciau ysgol oherwydd yr hinsawdd.
2. Faint o wahaniaethau rydych chi'n meddwl eich bod wedi dod o hyd iddyn nhw?
3. Pa bostiad yw'r un mwyaf dibynadwy, yn eich barn chi, a pham? Gallwch chi ddefnyddio'r awgrymiadau gwych i'ch helpu i wneud eich penderfyniad.

Newyddiadurwr 1 ✓

@Newyddiadurwr 1

Merch 16 oed yn pregethu ar ystafell yn llawn gwleidyddion ynghylch pam mae hi'n gwrthod mynd i'r ysgol.

"Greta Thunberg yn siarad o flaen cynhadledd y Cenhedloedd Unedig ar newid hinsawdd"

1:52 PM · Nov 12, 2019 [Twitter for Android](#)

2.9k Retweets **17.7k** Likes

Newyddiadurwr 2 ✓

@Newyddiadurwr 1

Actifydd ar y newid yn yr hinsawdd yn cyfleu gwirioneddau am yr hinsawdd i gynulleidfa o wleidyddion.

"Greta Thunberg yn siarad o flaen cynhadledd y Cenhedloedd Unedig ar newid hinsawdd"

1:56 PM · Nov 12, 2019 [Twitter for Android](#)

2.9k Retweets **17.7k** Likes

Estyniad

Ailadroddwch y gweithgaredd yma ar gyfer y ddau bwnc isod.

[Pwnc Dau: Benyw'n cael dedfryd o garchar](#)

**Comisiynydd
Plant Cymru**
Children's
Commissioner
for Wales

Newyddiadurwr 3 ✓

@Newyddiadurwr 1

Grŵp bach o brotestwyr yn ymgasglu wrth i fenyw a drywanodd Aelod Seneddol gael dedfryd o 15 mlynedd.

"Protestiadau yn yr Old Bailey wrth i fenyw cael ei dedfrydu am drywanu Aelod Seneddol"

1:56 PM · Dec 18, 2021 [Twitter for Android](#)

897 Retweets **3.3k** Likes

Newyddiadurwr 4 ✓

@Newyddiadurwr 1

Torf wyllt o ffanaticiaid yn gadael y llys yn gandryll er bod menyw a oedd yn bwriadu llofruddio gael dedfryd gwta o 15 mlynedd.

"Protestiadau yn yr Old Bailey wrth i fenyw cael ei dedfrydu am drywanu Aelod Seneddol"

1:56 PM · Dec 18, 2021 [Twitter for Android](#)

897 Retweets **3.3k** Likes

Pwnc 3: Llai o bobl o'r Undeb Ewropeaidd yn gweithio yn y Gwasanaeth Iechyd Gwladol nag mewn blynyddoedd blaenorol.

Staff o Ewrop sy'n llenwi swyddi dros hanner gweithlu'r GIG (NHS) yn gadael oherwydd Brexit.

"Gostyngiad yn nifer y gweithwyr GIG o'r Undeb Ewropeaidd yn parhau"

1:56 PM · May 4, 2020 [Twitter for iPhone](#)

1.6k Retweets **8.2k** Likes

Bydd Brexit yn creu miloedd o gyfleoedd am swyddi yn y GIG ar ôl gyrru'r gweithwyr o Ewrop allan.

"Gostyngiad yn nifer y gweithwyr GIG o'r Undeb Ewropeaidd yn parhau"

1:56 PM · May 4, 2020 [Twitter for iPhone](#)

1.1k Retweets **4.1k** Likes

Wnaethoch chi fwynhau'r gweithgaredd yma? Edrychwch ar enghraifft o bortread negyddol yn y cyfryngau [yma](#), a dysgwch sut mae dadansoddi erthyglau yn y cyfryngau [yma](#) yn ein hadnoddau taclo Islamoffobia.